

De Nieuwe Zaaksbehandeling anderhalf jaar na invoering

De Nieuwe Zaaksbehandeling in het Bestuursrecht (NZB) lijkt meer impact binnen bestuursorganen te hebben gehad dan aanvankelijk gedacht. Met het idee dat het effect van de nieuwe aanpak gaandeweg wel duidelijk zou worden, namen sommige bestuursorganen een afwachtende houding aan. Inmiddels blijkt dat hun praktijk wezenlijk wordt beïnvloed door deze nieuwe werkwijze. Drie ervaringsdeskundigen aan het woord.

Theresia van der Werf, medior adviseur OSR Juridische Opleidingen
mr. Anneke Wouters, opleidingsmanager, OSR Juridische Opleidingen

De meeste rechtbanken hebben in 2012 de NZB ingevoerd. Wat houdt de NZB in? Oplossingsgericht, rechtspraak op maat en zaken sneller op zitting. In het vervolg komen zaken in principe dertien weken na binnenkomst van het beroepschrift op zitting. Het doel is om daar zoveel mogelijk in één keer tot een definitieve oplossing van het geschil te komen en jarenlang procederen en daarmee samenhangende hoge kosten te voorkomen.

Tijdens de zitting bespreekt de rechter met de procespartijen – de eiser, een eventuele gemachtigde en het bestuursorgaan – wat de meest adequate behandeling van de zaak is. De rechter heeft daarbij aandacht voor het eventuele onderliggende conflict en de wijze waarop dat kan worden opgelost.

Het kan zijn dat de rechter een schikking beproeft of dat hij met partijen kijkt of het geschil door middel van mediation, dus buiten de rechter om, kan worden opgelost. Ook kan de rechter ter zitting uitleg en inzicht geven in de proces- of bewijspositie van partijen. Er kunnen bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over bewijslevering of over het benoemen van een deskundige. Een andere

mogelijkheid is dat de rechter aan de hand van een tussenuitspraak sturing geeft aan het vervolg van de procedure. Als de zaak na de bespreking op zitting kan worden afgedaan dan kan de rechter mondeling of schriftelijk uitspraak doen.

mr. Corine de Jong
advocaat, mediator en trainer Nieuwe Zaaksbehandeling

Onzekerheid

“Voor de vertegenwoordigers van de Bestuursorganen betekent de NZB vooralsnog vaak ‘onzekerheid’: ieder Gerecht en iedere rechter heeft een eigen stijl ontwikkeld en ook wordt gemeld dat hier en daar nog volgens het ‘oude regime’ wordt gehandeld. Dat betekent voor veel bestuursvertegenwoordigers dat ze op alles voorbereid moeten zijn: een pleitnota in de tas en ook een gedegen kennis van het dossier en de voorgeschiedenis.”

Train je communicatieve vaardigheden

“Als bestuursvertegenwoordiger kun je veel invloed uitoefenen tijdens een zitting. Hierbij wordt dan wel een groot beroep gedaan op je communicatieve vaardigheden. De oriëntatie op belangen, hét kenmerk van de NZB, vraagt om een andere, meer proactieve benadering dan de klassieke ‘juridische’ focus. Door de

komst van de NZB is de routine niet meer afdoende. Training kan de bestuursvertegenwoordiger helpen om meer zelfverzekerd en goed toegerust de zitting in te gaan.”

Nog te grijpen kansen

“Voor de bestuursorganen is nog winst te behalen in het voortraject. Bellen met de burger wanneer een bezwaar is ingediend, is een goede eerste stap. Daarmee is het echter niet klaar. Als de burger een conflict heeft met de overheid, is het goed mogelijk dat de burger niet direct tot overleg bereid is. Naarmate de tijd verstrijkt komen de betrokkenen mogelijk tot nadere inzichten, waardoor ook in een latere fase overleg zeer zinvol kan zijn.”

Top of flop?

“Ik juich de komst van de NZB toe. Mooi is dat veel vertegenwoordigers melden dat ze de NZB eigenlijk een verademing vinden. Een zitting waar niet van achter een kathedraal een boodschap hoeft te worden gezonden; maar waarin alle betrokkenen in een ‘goed gesprek’ erachter kunnen komen waar de schoen wringt en kunnen onderzoeken of daar iets aan te doen is.”

Kees Brent

hoofd Juridisch Kenniscentrum UIW

mr. Corine de Jong

Snellere afhandeling

“Door de snellere afhandeling van beroepszaken weten partijen nu sneller waar ze aan toe zijn en is er meer aandacht voor finale geschilbeslechting. Dit juichen wij, zeker vanuit het klantbelang, toe. De nieuwe benadering sluit goed aan bij onze werkwijze; in de bezwaarfase beginnen met telefonisch contact met de betrokkene om helder te krijgen wat er speelt.”

Kees Brent

soort driehoeksverhouding ontstaan tussen rechter, belanghebbende en de zittingsjurist. Onze zittingsjuristen moeten daarbij de belanghebbende én de rechter goed bedienen en tegelijkertijd het door het UWV genomen besluit adequaat verdedigen.”

De vruchten

“De NZB heeft ons in ieder geval een bekorting van de doorlooptijd van

mr. Liesbeth Bachrach

tijdens vakinhoudelijke overleggen besproken. Daarnaast hebben de zittingsjuristen een training NZB van OSR Juridische Opleidingen gevolgd. Een deel van die training heeft UWV samen met SVB en Belastingdienst/Toeslagen georganiseerd. Zo konden de ervaringen worden uitgewisseld tussen de zittingsvertegenwoordigers van deze bestuursorganen.”

Top of flop?

“We zijn blij met de komst van de NZB. Het leidt tot een goede mix van aandacht voor alle relevante belangen én juridische diepgang op het punt van geschil.”

mr. Liesbeth Bachrach

rechter in de sector bestuursrecht en trainer Nieuwe Zaaksbehandeling

Het doel is om zoveel mogelijk in één keer tot een definitieve oplossing van het geschil te komen en jarenlang procederen te voorkomen.

Driehoeksverhouding

“Meest ingrijpend van de NZB is de toegenomen aandacht voor andere aspecten dan het juridische punt van geschil. Onze zittingsjuristen moeten nu laten zien hoe belangen en emoties in het proces zijn meegenomen. Maar ook moeten zij de achtergronden en achterliggende bedoelingen van regelingen, op een voor de betrokkenen heldere wijze, kunnen toelichten en verdedigen. Er is een

beroepsprocedures gebracht. Ook hebben we de indruk dat de acceptatie door de betrokkene betreffende de beslissing van de rechter is vergroot. Er bestaat nog onvoldoende zicht op het effect van de NZB op het aantal hoger beroepsprocedures.”

Hoe is uw organisatie omgegaan met de komst van de NZB?

“De nieuwe procedureregels en hetgeen ter zitting wordt verwacht zijn

Mindset

“De behandeling van een zaak op de zitting is meer een gesprek geworden dan het over en weer uitwisselen van standpunten. Van alle spelers wordt verwacht dat zij met een andere mindset naar de zitting komen én voorafgaand aan de zitting vast nadenken over mogelijke alternatieve oplossingen van het geschil.”

Zorg

“Het vergt van partijen in elk geval een andere proceshouding dan voorheen. En dat is even wennen. Zo blijken vertegenwoordigers van bestuursorganen soms bezorgd dat zij hun zaak ‘prijs geven’ bij het teveel meegaan in de bespreking van de belangen van de andere partij. Terwijl uit de advocatuur op een bijeenkomst op de rechtbank het geluid kwam dat de behandelend rechter soms met de NZB te hoge verwach-

tingen bij eisers wekt. Een balans daarin vinden geldt denk ik voor alle betrokkenen op de zitting. Van de rechter wordt dus ook meer gevraagd dan vóór de NZB; vragen, doorvragen en samenvatten is niet meer genoeg. De rechter moet creatief zijn en de vaardigheid van conflict diagnose hanteren en vervolgens met partijen expliciet een keuze maken hoe het geschil zo ver mogelijk kan worden beslecht.”

Goed op weg

“Bij de uitwisseling met advocaten en gemachtigden is, ondanks een zekere scepsis over het resultaat van de NZB, ook veel enthousiasme over de NZB. Zeker nu de zitting echt een gesprek is tussen partijen. Het gaat er informeler aan toe en er is meer ruimte voor elkaars verhaal. Wat aansluit op de NZB is dat sommige bestuursorganen al geruime tijd een nieuwe aanpak van bezwaar hantieren. Na ontvangst van het bezwaar wordt gebeld om te kijken of in dat stadium iets aan de bezwaren kan worden gedaan. In die zin denk ik dat de NZB ook goed aansluit bij de wijze waarop bestuursorganen al in een eerdere fase van het proces begonnen zijn met de afhandeling van bezwaren. We zitten dus op de goede weg!”

Top of flop?

“Ik juich de komst van de NZB toe. Zeker als het eenmaal gewoonte is om een zaak en de belangen georiënteerd te benaderen. Het is dan zeer voorstelbaar dat dit ook doorwerkt in de organisatie en je dus beslissingen krijgt die minder vragen om een gang naar de rechter.”

Belangrijkste gevolgen NZB

Het enkel verwijzen naar het reeds ingediende verweerschrift of het voordragen van een pleitnota is niet langer afdoende. Meer dan tevoren dienen vertegenwoordigers van bestuursorganen te verschijnen op de zitting.

Enkel de focus op de juridisch merites van een zaak is niet meer voldoende. Een bestuursorgaan kan proactief omgaan met een zaak: vóór een zitting tot een oplossing komen met de burger heeft de voorkeur. Van alle lagen in een bestuursorganisatie wordt een betrokken, proactieve houding verwacht. Met de gedachte van ‘finaliteit’ in het achterhoofd, zou de NZB kunnen leiden tot kostenbesparing. Dit effect is pas op langere termijn te verwachten. Vooralsnog zou het tot meer kosten kunnen leiden, want vergt meer werktijd van procesvertegenwoordigers.

Essentiele competenties voor NZB

Belangen georiënteerd denken

- Pro-actieve houding
- Improvisatievaardigheden
- Oplossingsgerichtheid
- Communicatievaardigheden
- Onderhandelen met eigen opdrachtgever en in de rechtbank
- Schikken en schillen
- Ontwikkelen flexibele (proces) houding
- Omgaan met belangen en emoties

Meer informatie:

Over de nieuwe zaaksbehandeling: rechtspraak.nl

Over de training Nieuwe Zaaksbehandeling: osr.nl/nzb

8 tips & tricks

- Neem de burger serieus.
- Behandel elkaar met respect.
- Probeer écht te luisteren: niet stellen, maar vragen stellen.
- Luisteren en horen, betekent niet ‘toegeven’.
- Denk aan de mogelijkheid van mediation tussen burger(s) en bestuursorgaan.
- Administreer de pogingen die gedaan zijn om tot een oplossing te komen. Deze kunnen het oordeel van de bestuursrechter in positieve zin beïnvloeden.
- Als het tot een zitting komt, maak dan duidelijk wat gewenst is: wanneer aantoonbaar al veel is geprobeerd, kan aan de bestuursrechter worden gevraagd om een uitspraak te doen.
- Zorg dat een bestuursvertegenwoordiger mandaat heeft om ‘zaken te doen’ tijdens een zitting.